

# Förbjudet för barn - del ett

Filmen handlar om att leva som barn till en alkoholiserad mamma, en saga med starka känslor i botten. I huvudrollerna två små barn, 11-åriga Ida och femåriga Skrubbedubb.

**Rekommenderad från  
åk 4 till 7**

En filmhandledning av  
Marja Seilola

## Handlingen

Filmens handling ligger på två olika tidsplan. I en återblick skildras en verklighet där Ida lever i en olycklig samvaro med sin alkoholiserade mamma och sin lillebror Skrubbedubb, och varifrån hon flyr genom att försöka dränka sig. I filmens "nutid" ser vi hur Ida närpå drunknar men räddas av sin mamma och hamnar på sjukhus tillsammans med mamman. Förutom två olika tidsplan blandar filmen också olika berättarsätt: Klart realistiska händelser, som mycket träffsäkert beskriver verkligheten i en missbrukarfamilj, blandas med "drömvavsnitt" vid Himlens port där Ida diskuterar livet med Sankte Per.

Filmen börjar med att vi ser Ida långsamt sjunka neråt genom vatten och till sist hamna orörlig på botten. Efter en stund stiger hon upp ur vattnet vid foten av en enormt hög trappa. Hon kliver uppför och kommer till en jättelik port. Där knackar hon på och ber Sankte Per att få komma in. Ida säger att hon har varit snäll och har rätt att komma in i Paradiset, men Sankte Per tycker att det är för tidigt för henne, att hon inte ännu har levat, inte har provat på att kyssas, inte ännu har varit tillräckligt lycklig. Ida undrar hur hon skulle ha kunnat vara lycklig när mamma inte brydde sig om henne.

Med Idas ord förflyttas vi tillbaka in i den verklighet Ida hade flytt ifrån. Vi ser Ida ringa sin mormor: "Mamma är sjuk igen och pappa ska komma" säger hon. När mormor har lovat att komma börjar Ida med van hand tömma och plocka undan spritflaskor. Mormor tar löfte av Ida att hon nästa gång ska ringa genast när mamma blir sjuk. Pappa kommer på besök med sin flickvän och har pre-



*Förbjudet för barn – del ett, en mörk saga med ganska lyckligt slut. Skrubbedubb, Ida och deras mamma.*

senter med sig till barnen. Skrubbedubb öppnar sin present som visar sig vara en leoparddräkt och blir väldigt glad, men Ida vägrar att öppna sitt paket. Vi förstår, att hon gör det i solidaritet med mamma som inte alls ser glad ut. Pappa berättar om hur han och flickvännen kommer att bo i Paris i en taklägenhet, granne med Eiffeltornet.

Innan mormor går uppmanar hon mamman att göra något förnuftigt så att hon inte blir av med sina barn. Mamma rycker upp sig tillfälligt och skaffar sig ett arbete. Hon visar barnen en stor trappuppgång som hon har tagit på sig att städa. Framtiden ser plötsligt lite ljusare ut och för pengarna hon ska tjäna planerar de en resa tillsammans. Mamma anstränger sig för att leva sunt, men bryter snart ihop igen.

På väg hem tillsammans med sin bästis Klara tar Ida fram ett par örhängen. Hon har köpt dem med pengar hon fick av mormor, och hon tänker ge ett av örhängena till Klara. Flickorna tappar örhänget i en avloppsbrunn, och när de försöker fånga upp dem tappar Klara båda sina skor och kladdar ner sina strumpor totalt. Ida tar Klara på sin rygg och lovar att Klara får låna hennes stövlar, men när de kommer fram till Idas hus ser de Skrubbedubb gråta

förtvivlat utanför dörren. Ida anar oråd, springer till lillebrodern och säger till Klara att hon inte får komma in. Skrubbedubb har smutsat ner sin leoparddräkt och vill att mamma ska tvätta den, men mamma ligger redlös på sängen. Ida tvättar Skrubbedubbs dräkt, men när de plockar ut den ur maskinen är den alldeles trasig. Mamma hade tydligen gömt en spritflaska i maskinen och den hade gått sönder.

Ida bestämmer sig för att ringa till mormor, men hon avslöjas av mamma precis när hon slår numret. Mamma blir för första gången aggressiv mot Ida och vädjar sedan hotfullt till henne: "Om du ringer till mormor, så ringer hon till sjukhuset, och så ser de att jag är sjuk och då hamnar ni på barnhem...//... Passa Skrubbedubb nu. Jag ska sköta mitt arbete." När Skrubbedubb har somnat ringer mamas arbetsgivare. Ida ljuger att mamma är på väg och arbetsgivaren säger att om inte trappan blir städad meddetsamma, ska mamma få sparken. Ida förstår att mamma inte alls har varit på jobbet, och hon ger sig iväg att städa trappan själv. Hon skurar och sliter länge, och tillbaka hemma är hon helt slut. Då kommer mamma hem och kan knappt stå på benen.

På morgonen väcker Ida mamma, som fortfarande är omtöcknad, och

tar hennes plånbok så att "hon inte kan dricka mer". Hon hittar en kasse med spritflaskor och gömmer dem. Hon väcker den motsträviga Skrubbedubb, tar honom till dagis och hämtar honom sedan därifrån. Just när Ida har lagat mat åt Skrubbedubb och sig själv kommer mamma in i köket och ska ha en återställare. Hon letar efter plånboken och när hon upptäcker att Ida har handlat mat blir hon plötsligt vansinnigt arg på Ida och börjar slåss. Skrubbedubb flyr under bordet. Mamma besinnar sig så småningom, men när hon säger att hon ska ut och köpa en sista flaska kommer Ida på en idé. Hon säger att hon har ställt flaskorna i källaren och får mamma att gå nedför trappan. När hon är säker på att mamma inte skulle hinna ikapp henne springer hon upp och läser dörren om henne.

Nästa morgon är det Ida som inte orkar vakna. Skrubbedubb ringer till mormor och berättar hur det ligger till. Innan mormor kommer har mamma lyckats lirka till sig nyckeln och kommit ut ur källaren. Ida är förtvivlad: Dels tror hon att de nu kommer att hamna på barnhem dels är hon besviken på mamma som har sagt att det inte blir någon resa för dem. Ida rusar ut och mormor säger åt mamma att leta rätt på Ida och trösta henne.

Ida går ner i hamnen och hoppar i vattnet. Om en stund springer mamma fram till kajen och ser Idas kapp, hon hoppar i, ner till botten där Ida ligger, och börjar dra upp henne. Då flyttas vi tillbaka till himlens port där Ida är på väg till "andra sidan". Sankte Per säger att om hon går in får hon aldrig komma tillbaka igen. Då ser Ida mamma komma och hon ropar på hjälp. Mamma tar tag i Ida och börjar dra i henne. "Du får inte ta henne!" skriker hon förtvivlad. "Hon är min! Jag ska göra allt. Jag ska sluta dricka. Jag gör det aldrig mer! Jag lovar. Jag ska aldrig dricka mer."

Efter att mamma har räddat Ida ligger de bredvid varandra på sjukhuset. När Ida vaknar sträcker hon ut sin hand och tar i mammas hand. Filmens första del slutar med att Ida, mamma och Skrubbedubb är på semesterresa tillsammans.

### Det ska du inte tala om...

Mamma hade sagt att Ida och Skrubbedubb inte fick berätta för pappa att hon var sjuk. De fick inte ringa till mormor heller, och senare

utvidgades förbudet att omfatta alla. Med hot om att barnen skulle hamna på barnhem får mamma Ida att ställa upp för sin lögn. Detta är ett för en alkoholist typiskt sätt att isolera sig från sin omgivning.

Alla människor som möjligen skulle kunna avslöja drickandet är farliga, de ska man inte släppa in. I hemlighetsmakeriet ingår att barnen inte heller kan ta hem sina kompisar, de skulle ju kunna se att mamma har druckit. Barnen är oftast mycket lojala mot sina föräldrar, och Ida till exempel ljuger hellre för arbetsgivaren i telefonen än låter sin mamma avslöjas. Inte så sällan tvingas barn till alkoholister leva i dubbla världar; en som bygger på lögn och löften som inte hålls och en annan som är den riktiga verkligheten.

★ Försök att dra till minnes den scen där Ida är beredd att ringa till mormor och säger till Skrubbedubb att han inte får berätta det för mamma. Just när Ida slår numret hör hon plötsligt mammas röst från fätöljen i samma rum där hon har suttit hela tiden utan att barnen har märkt det.

Be barnen att berätta hur Ida känner sig när hon blir ertappad. Be dem också att diskutera vad Ida tänker när mamma säger: "Du får aldrig ringa. Ingen ska få reda på nåt. För då förlorar jag er också." Hur känns det för Ida när mamma försöker pussa henne?

### Duktiga Ida

Ida är en duktig flicka. Hon diskar, städar, hjälper mamma i säng, och allteftersom situationen blir värre tar hon på sig mer och mer uppgifter och ansvar. Hon väcker lillebror, ger honom frukost, lämnar och hämtar honom på dagis, lagar mat, diskar, borstar tänderna på lillebrodern, lägger och tröstar honom. Hon har helt enkelt tagit över alla mammas syslor, och när mamma inte ens sköter sitt arbete gör Ida det också. Hon lever i den förhoppningen att om hon hjälper mamma tillräckligt kommer hon att sluta dricka. Men ju mer hon hjälper desto värre blir situationen.

Hon har blivit medberoende, hon tror på mammas dagdrömmar, att om de bara kommer iväg på den planerade resan, så blir mamma glad igen. Hon tror också att hon genom



Ida klappar på Paradisets port.

att gömma flaskor och ta mammas pengar kan hindra henne från att dricka. Hon anstränger sig till det yttersta ända tills mamma sviker henne i det viktigaste: När mamma säger att resan inte blir av, då har hon berövat Ida det sista hoppet, då har Ida ingenting att vänta sig längre och hon bestämmer sig för att ta livet av sig.

Det ytterst svåra i att vara barn till en alkoholist är att barnet någonstans innerst inne vet att föräldern älskar sitt barn, och barnet försöker vara lojal så länge som det bara går. ★ Försök att komma ihåg situationer där Ida tycker om att vara med sin mamma. Kan man någonstans i filmen se att mamma älskar Ida?

★ Vilka situationer tror ni är värst för Ida? Försök att beskriva hur Ida känner sig.

★ Vad tycker ni att Ida kunde ha gjort istället för att försöka begå självmord?

★ Vad tror ni att Ida tycker om sin pappa? Och mormor?

★ Om du var i Idas kläder, vad skulle du då vilja ha hjälp med från lärare eller kompisar i skolan?

### Skrubbedubb

När barnen ska sova drar Skrubbedubb loss hårstrån på huvudet. Som en förklaring säger han att han inte kan sova annars, att han saknar pappa och att han vill kunna vara glad, som pappa. Skrubbedubb förstår ännu mindre än Ida varför mamma betar sig så konstigt:

– När blir hon sig själv?

– Det vet man aldrig.

– Tänk om vi inte märker det då?

Och så är hon sig själv.

– Så är det inte. Det märker vi. Då är hon glad och skrattar.

Så småningom blir det för jobbigt för honom att varken få vara med sin pappa eller mamma och inte ens få prata om dem, så att han reagerar friskt genom att skrika, gråta, kämpa mot att gå på dagis, och till sist genom att ringa till mormor. Egentligen är det hans rebelliska handling som leder till en vändpunkt i familjens liv.

★ Fundera tillsammans vad Skrubbedubb tänker om sin pappa.

★ Vad tror ni att han tänker om sin mamma?

★ Hur skulle ni beskriva Skrubbedubbs förhållande till storasystern Ida?

### Alkoholberoende är en smygande process

Enligt Idas berättelse har mamma börjat dricka i samband med skilsmässan. Ofta börjar man använda alkohol för att glömma något som känns svårt. Så småningom lär man sig att alkohol ger lindring, och man börjar längta efter de stunder man får dricka. Till en början kanske bara på helgerna, sedan även på vardagarna. Till sist kommer man till en punkt då kroppen har vant sig vid alkohol och man får abstinens om man inte dricker, och då sitter man fast. Då behöver man hjälp, för det är ytterst få, om alls några, som kan ta sig ur ett beroende utan hjälp. Om man är osäker på ifall någon i ens närhet har glidit över gränsen från socialt drickande till ett beroende kan man ta hjälp av den här listan på tecken som tyder på beroende:

- ökad tolerans - man kan dricka stora mängder alkohol utan att bli särskilt berusad - den ökade toleransen vänder dock efter ett antal år till sin motsats så att missbrukaren blir väldigt snabbt påverkad istället
- periodiskt drickande
- förlust av kontroll - när andra på en fest till exempel slutar att dricka medans de har någorlunda kontroll över sig själva, kan alkoholisten inte göra det utan fortsätter i regel tills han/hon blir redlös
- minnesluckor
- återställarbehov
- gömma sprit
- lättväckt alkoholbegär

Missbruk av alkohol påverkar inte bara kroppen utan även känsloliv och socialt beteende. En missbrukares aktivitet kretsar i princip kring

alkohol; hur man kan få tag på det, hur man kan manipulera sin omgivning så att den inte får insyn i drickandet och inte ställer besvärliga frågor; hur man kan försvara sig och eventuellt hitta hos andras beteende ett motiv till sitt drickande, och så vidare. Allt emellanåt lider den sjuke av samvetsqual och ångestattacker.

Förr eller senare blir alkoholisten oftast också aggressiv och våldsam, så småningom tappar han/hon all känsla för eget ansvar och låter de medberoende "ta över". Vid det här stadiet styr behovet av att dricka den sjukes hela tillvaro, och familjen får finna sig i att de värdesätts lägre än flaskan.

★ Försök att hitta sådana scener i filmen som illustrerar mammas olika känslolägen. När är hon glad? Och ledsen? Vad är det som gör henne arg? Förtvivlad? Rädd? Kan barnen påverka henne på något sätt?

★ När mamma är berusad, vad gör hon för saker som ni tycker är fel?

★ Finns det något som Ida kan tycka om hos sin mamma?

### Drömmar

Ida har sparat ett urklipp ur en tidning med reklam om Thailandresor. Med jämna mellanrum ringer hon till ett nummer där det spelas upp musik medan man väntar på svar. Så fort någon svarar där lägger Ida på luren. Det är inte alls ovanligt att barn i missbrukarhem har dagdrömmar. I drömmen sker allt det vackra och fina som saknas i verkligheten och drömmar kanske kan ge styrka att stå ut med allt det hemska i det verkliga livet.

★ Vad tror ni att Ida tänker när hon lyssnar på musiken i telefonen? Varför ringer hon även strax innan hon tänker dränka sig?

### Paradiset

På två ställen i filmen, i början och i scenerna innan sjukhuset, bevisar vi en värld "bortom verkligheten". Det kan vara en värld som Ida skapar i sin fantasi medan hon håller på att drunkna, eller också är det en symbolvärld som filmaren har skapat för oss åskådare. Scenerna vid Himlens port får oss att fundera över livet. Enligt vår kristna tradition uppfattar vi platsen som ingången till Paradiset. Mansrösten kan tolkas som Sankte Per som vaktar Himlens port.

I filmens början vill Ida komma in i Paradiset. Hon tycker att hon har

rätt till det eftersom hon har varit väldigt snäll, men Sankte Per tycker att hon inte har levat ännu, att hon inte har provat på att kyssas, att hon inte har hunnit med att vara tillräckligt lycklig. I den senare scenen vid porten säger Sankte Per att Ida egentligen inte vill komma in, för hon och hennes mamma älskar varandra. Ida envisas, och Sankte Per säger att om Ida kommer in nu kan hon aldrig mer komma ut igen.

Plötsligt får Ida syn på mamma och ropar på hjälp. Mamma greppar tag i hennes arm och drar henne mot sig samtidigt som hon ropar: "Du får inte ta henne! Hon är min! Jag ska göra allt, jag ska sluta dricka. Jag gör det aldrig mer, aldrig mer! Jag lovar. Jag ska aldrig dricka mer." ★ Vad tror ni att Sankte Per menar med att Ida inte har hunnit vara tillräckligt lycklig? När är man lycklig? Hur länge kan man vara lycklig i ett sträck?

★ Vad tror ni att Ida känner när hon kommer till Himlens port? Och sedan när hon ser sin mamma? Fundera också på vad mamma tänker, när hon hoppar i vattnet och när hon hittar Ida.

★ Vad tror ni att Ida och mamma kommer att säga till varandra på sjukhuset?

### Om filmens formspråk

Händelserna i filmen är en mycket träffsäker skildring av ett alkoholistbarns verklighet, men filmaren har valt att förlägga händelserna i en icke-realistisk miljö. Huset som Ida, hennes mamma och lillebror Skrubbedubb bor i påminner om en häxas boning. Det är ett stort kråkslott med flera torn, ett järnstaket och en ostädad gård runtom.

Staketets konstigt oformliga och samtidigt spetsiga stänger ser ut nästan som ett fängelsegaller framför flickornas ansikten. Inga grannar eller andra människor syns i närheten av huset. Vädret verkar alltid vara stormigt eller åtminstone grått, höstlöven flyger i virvlar runt Ida när hon kommer hem efter att ha städat halva natten. Inomhus är det stökigt och smutsigt, färgerna är grå och blåaktiga. Möblerna är gamla, telefonen omodern och flickorna har gammaldags kläder på sig.

Kameraarbetet stöder stämningarna väldigt konsekvent. Man använder ofta grod- och fågelperspektiv, och både "verklighetens" trappa



Ida på väg till Paradisets port för att tala med Sankte Per.

som Ida städar och "himlens trappa" när hisnande dimensioner genom kameraperspektiv. Scenerna i vattnet, när Ida sjunker i slow motion är visuellt vackra, och det starka ljuset som flödar ur luckorna i Himlens port skapar en överjordisk känsla.

När barnens "verklighet" blir skrämmande eller när de grips av förtvילan har kameran ställts snett, och bakgrundsljudet består av vinande vind, gnisslande möbler eller skrapljud av ett sönderslaget glas. Filmen använder sig mycket av närbilder och extrema närbilder, och kameran ser hela tiden konsekvent ur barnens perspektiv: Den rör sig på barnens höjd och mamman ses så gott som alltid underifrån ur grodperspektiv.

★ Låt barnen beskriva (kanske i bild) Idas och Skrubbedubbs hem. Hur skulle det kännas att bo där? Vilka saker känns bra där, vilka känns obehagliga?

★Hur skulle ett lyckligt hem se ut?

### Att växa upp i familj med missbruk

Utifrån de böcker som nämns i listan längre ner har jag försökt att göra en kortfattad beskrivning av hur det kan vara att leva som barn med en förälder som dricker. I en så här knapphändig beskrivning är det inte alls möjligt att ge ens på långa vägar någon fullständig bild på den svåra situation som dessa barn lever i.

Det beräknas att ungefär 150.000

barn och ungdomar i Sverige växer upp med någon förälder som har missbruksproblem, det vill säga att i en vanlig skolklass kan det finnas 2-3 barn som har det så. Ändå är det relativt svårt att få syn på dem, för i bilden ingår att både de själva och deras omgivning gör sitt bästa för att dölja att föräldern dricker.

I ett hem där mamma eller pappa dricker råder vanligtvis ständig oro och spänning mellan familjemedlemmarna. Ett barn i ett alkoholisthem kan till exempel aldrig komma hem från skolan utan att oro sig för hur det kommer att vara hemma. Är mamma eller pappa berusad? Är hon på dåligt eller gott humör? Har det kanske hänt någon olycka?

Är den andra föräldern irriterad eller förtvילad? Barnet hoppas på att allt ska vara bra men kan aldrig vara säker. Den alkoholiserade föräldern kan ena stunden vara världens finaste pappa eller mamma bara för att om ett litet tag förvandlas till en hemsk person som är aggressiv och skriker och slåss. Föräldrarna kanske bråkar kvällarna och nätterna igenom så att barnet varken kan eller vågar sova, och då är det lätt hänt att barnet inte orkar med skolan. När föräldrarna själva mår dåligt och använder sin energi till att skaffa alkohol, dricka eller gräla om alkohol har de inte krafter kvar att se till barnens behov. Men den tyngsta bördan kanske ändå är, om barnet inte kan prata med någon, och i vårt samhälle där

alkoholkonsumtion är tabubelagd är det väldigt vanligt att alkoholistbarn tror sig vara ensamma om sitt problem. Alkoholism är en känslsjukdom som påverkar hela familjen. Det största hindret för tillfrisknandet är förnekandet. Så länge omgivningen går med på att dölja drickandet finns det inget hopp om att alkoholisten själv skall ta ansvar för sitt beteende. Den som dricker styr resten av familjen, eftersom allting som görs och sägs i hemmet så småningom kommer att kretsa kring drickandet. Om det är kvinnan som dricker är det vanligt att mannen lämnar henne och hittar en ny partner eller ägnar sig helt och hållet åt sitt arbete och håller sig borta hemifrån. Om det är mannen som är alkoholist är det ganska vanligt att frun ägnar sitt liv åt att ta hand om honom och så småningom själv hamnar i svårt medberoende. Hon och med henne ofta barnen hoppas och tror att de ska kunna hindra drickandet genom sitt eget beteende. "Om jag gör bra ifrån mig i skolan, så kanske pappa slutar att dricka" kan ett barn till en alkoholist tänka, och därmed omedvetet samla på sig skuld för att pappan dricker. I och med att den alkoholiserade föräldern själv mår dåligt blir han eller hon ofta också mycket kritisk mot sin omgivning och ställer väldiga prestationskrav på sina barn. Ett alkoholistbarn har därför ofta ett dåligt självförtroende och har svårt att bli vän med andra barn eftersom



han/hon inte kan tro sig vara omtyckt på riktigt. De kan inte heller ta hem kompisar av rädsla att den drickande föräldern skulle bli avslöjad.

Brutna löften är mera regel än undantag i en missbrukarfamilj. "Nu åkte vi inte på utflykt den här helgen, men vi gör det nästa helg." Och allting händer nästa vecka, nästa gång, nästa sommar. Så småningom lär sig ett alkoholbarn att inte vänta sig något för egen del. Med alkoholismen följer också dubbla budskap och svårigheter att skilja sanning från lögn. Föräldrarna säger till sina barn att tala sanning, men ljuger själva. De säger ett men gör något annat: Den alkoholiserade föräldern kan stanna hemma från arbetet på grund av bakfylla och påstå att det är maginfluensa. Och en mamma som lyfter den redlösa pappan från golvet upp på sängen och ser både arg och bekymrad ut kan samtidigt säga till barnet att det inte är någon fara, att barnet inte ska vara oroligt.

Barn som lever i en missbrukarfamilj utvecklar försvarsmönster som är nödvändiga för deras överlevnad. Fyra ganska klart urskiljbara typer av mönster kan finnas hos dessa barn: Ett vanligt försvar hos det äldsta barnet i familjen är att bli "hjälte" (Om jag är duktig kanske mamma slutar att dricka). Det här barnet är en mönsterelev i skolan, hjälper till hemma och med mindre syskon, och blir ofta så småningom nästan förälder till sina föräldrar. Samtidigt lever hon eller han med en ständig känsla av otillräcklighet, att aldrig vara bra nog.

En "rebell" är bråkig och utagerande. Samtidigt som barnet får uppmärksamhet flyttas fokus bort från alkoholisten. I bästa fall bråkar "rebellerna" så mycket att någon uppmärksammar det egentliga problemet och familjen får hjälp. I värsta fall lämnas barnet ensamt och utvecklar i sin frustration så småningom ett associellt och eventuellt kriminellt beteende, inte sällan också eget alkoholberoende.

"Clownen" tar också på sig att flytta uppmärksamheten från alkoholisten. "Clownen" kan vara den som underhåller hemma när föräldern är berusad, och tar ofta med sig betendet in i skolan och blir klassens clown.

"Tapetblomman" är det vanligaste

försvarsmönstret, i synnerhet hos flickor. Barnet har lärt sig att "försvinna" och överleva genom tystnad och osynlighet. Barnet har lärt sig att de vuxna inte orkar lyssna, och får "frusna" känslor, när ingen kan ta emot dem. Dessa flickor flyttar ofta tidigt hemifrån. Dessa försvarsmönster är inte unika för barn i alkoholistfamiljer, utan är vanliga i alla familjer som hamnat i svårigheter.

För att kunna få syn på dessa barn och för att kunna vara till någon hjälp är det bra att fördjupa sig mer i problematiken genom litteratur. Om man har ambitionen att hjälpa ett barn i ett missbrukarhem är det tillrädligt att ta hjälp av dem som i sitt yrke är vana vid dessa frågor, men man ska inte blunda för problemet bara för att man själv är lekman och känner sig osäker. Då blir man själv ytterligare en vuxen som sviker. Man hjälper barnet genom att ge kunskap, genom att undervisa vad alkoholism verkligen är. Man hjälper också genom att säga sanningen, bekräfta att barnet ser rätt. "Ja, din mamma var full igår." Barnet behöver också uppmuntran att visa sina känslor, få lära sig att känslor är varken "rätt" eller "fel". Däremot är inte alla handlingar acceptabla, och det är den vuxna som ska sätta gränser för barnet, och den vuxna ska också alltid låta barnet ta konsekvenserna för sina handlingar. Bara på det sättet kan barnet växa och få självförtroende.

"När man arbetar med barn vars föräldrar är alkoholister ska man inte ha "moraliska" synpunkter på att kemiskt beroende människor är sämre än de som inte är det. Man ska försöka möta barnens föräldrar med respekt, trots att de löser sin livsmärta så att de på många sätt försvårar livet för sig själva och sina barn. Man ska förmedla tilltro och hopp om att de med hjälp ska kunna bryta sin destruktiva utveckling, och att man önskar hjälpa deras barn." (Elsie Cohen, Barn och alkohol).

#### Litteraturtips:

Elisabeth Hagborg, Alkohol, alkoholvråål, Alfabet 1999?

Elsie Cohen (red), Barn och alkohol, Sober förlag 1997

Maria Leijonhielm (red), Ensammast i världen - Fem tonåringars berättelser om att växa upp i familj med missbruk, 1997

Lena Holmve, Botten upp - En bok om att leva i närheten av alkoholproblem, Rabén & Sjögren, 1989  
Janet G. Woititz, Vuxna barn till alkoholister, Larsons förlag, 1995  
Anna-Bodil Bengtsson & Ingegerd Gavelin, Familjer och missbruk - Om glömda barn och glömda föräldrar, Tiger förlag, 1994

#### Skönlitteratur för barn

Henning Mankell; Pojken som sov med snö i sin säng, Stockholm 1996

Cecilia Moore; Hem, hem familjehem, Stockholm, 1998

Anita Eklund; Ballongfararens morgon, Stockholm 1999

Liina Söderström-Talvik; Doften av vanilj, Stockholm 1999

Siv Widerberg; Hasse, Stockholm 1987

Viveca Lärn-Sundvall; Serien böcker om Eddie.

#### Självhjälpsgrupper

AI-Anon Familjegrupper i Sverige består av AI-Anon för alla anhöriga och vänner till alkoholister, Alateen för tonåringar som är anhöriga eller vänner till alkoholister. AI-Anon Vuxna barn vänder sig särskilt till personer som vuxit upp i alkoholisthem.

Servicekontor: Erstagatan 1 C, 116 36 Stockholm, tel 08/643 13 93

AA för alkoholister

Servicekontor: Box 16387, 103 27 Stockholm, tel 08/642 26 09

#### PRODUKTIONSUPPGIFTER

Danmark 1997

Manus: Anker Li

Regi: Jesper W Nielsen

Foto: Erik Zappon

Klippning: Valdis Oscarsdottir

Musik: Frans Bak & Øyvind Ougaard

#### I ROLLERNA

Ida - Stephaniea Potalivo

Skrubbedubb - Maurice Blinkenberg

Mamma - Birgitte Simonsen

Mormor - Birgitte Federspiel

#### TEKNISKA UPPGIFTER

Speltid: 58 minuter

Format: 1:1,85

Ljud: Dolby

Censur: Från 11 år

Svensk premiär: 15 april 2000

#### DISTRIBUTION

FilmCentrum, Box 2068, 103 12 Stockholm Tel 08-23 27 50, fax 08-402 0837